



УДК 82–94:911.375(477)

БОРИСЛАВ – МІСТО ІВАНА ФРАНКА

Студ. О.І. Дьорка, гр. БШХ-15
Наук. керівник доц. З.В. Захожай

Київський національний університет технологій та дизайну

В передгір'ї Карпат між мальовничих пагорбів і лісів розкинулось село мальовниче галицьке село Нагуєвичі, яке, на перший погляд, схоже на інші. Але насправді воно має свою родзинку – серед цієї чарівної прикарпатської місцевості 27 серпня 1856 року в селі Нагуєвичі Дрогобицького повіту у Східній Галичині, поблизу Борислава, в родині заможного селянина-коваля Якова Франка народився український геній Іван Франко.

Іскра бориславського полум'я жевріла в душі Івана Франка ще з дитинства. У батьковій кузні малий Івась чув розповіді селян, які приходили до батька-коваля, про лиходійство бориславських фабрикантів, про страшні події на нафтових промислах. Згодом Франко звернувся до читачів із своїм тематично новаторським «робітничим» епосом – малою (цикл оповідань) і великою («Воа constrictor», «Борислав сміється») «бориславською» прозою. Борислав - західноукраїнський центр нафтової промисловості. Голодна смерть гнала на тяжку фабричну роботу селян. Тут за нужденне животіння вони добровільно продавали свою силу і здоров'я, ставали злиденними, голодними, обшарпаними ріпниками. Отже, в центрі повісті - непримиренна боротьба двох ворожих світів, яка відбувається в Бориславі. Саме ж місто Борислав можна вважати головним героєм повісті. Це місто гноблених і нещадно експлуатованих, але нескорених і могутніх.

Найбільш відомим циклом із життя українського народу вважають «Бориславські оповідання» куди також входять повісті «Воа constrictor» (1878 р.) та «Борислав сміється» (1880 – 1881 рр.). Можна твердити, що в цьому циклі зображена історія становлення національного капіталу. Сам Борислав став синонімом раю для одних і пекла для інших. Повість «Борислав сміється» друкувалася в журналі «Світ», з номера в номер аж до його закриття у 1881 році.

Повість «Борислав сміється» присвячена страйку на нафтовому промислі в місті Борислав. На її написання письменника надихнули справжні події. В 60-х роках 19 ст. промислова революція швидкими темпами розвивалася в Австро-Угорській імперії, включно із Західною Україною. Із розвитком промисловості почав виникати також робітничий клас. Під впливом ідей соціалізму стала формуватися організована боротьба робітників за свої права. Розвиток робітничого руху в Україні дещо відставав за часом від європейського, але в 70-х почалися перші страйки, що було новим феноменом у доти переважно селянській Галичині.

У 1882 р. відбулося знайомство С.Коваліва з І.Франком, і ці найдружніші взаємини вони підтримували протягом усього подальшого життя. Великий Каменяр часто відвідував свого приятеля у м. Бориславі, бував у школі, де вчителював С.Ковалів, разом з ним ходив на нафтопромисли, слухав нові його художні твори, допомагав у друкуванні творів у тогочасних газетах і журналах, сприяв у виданні окремих книжок. Часто листувалися між собою.

На замовлення І.Франка С.Ковалів написав окремі оповідання, нариси, а також велику і досить цінну до історії м. Борислава статтю «Продукція нафти (скального олію) в Бориславі», яка була надрукована у Львові 1903 р., у Літературно-науковому віснику, з примітками І. Франка.

1908 року стан здоров'я Франка значно погіршився, однак він продовжував працювати до кінця свого життя. Не стало Іван Франко 28 травня 1916 року у Львові. 31 травня відбулось кількатисячне прощання на Личаківському цвинтарі, де великою громадою були і земляки генія, його бориславці.